

Περιπλανήσεις σέ δρόμους ποιμαντικής διακονίας

Ἡ Ἁγία Γραφή καί οἱ χρήσεις της

Τοῦ Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἐνα συμπόσιο καί ἡ προετοιμασία του

Ἐφορμή γιά ν' ἀναφερθοῦμε στή Διεθνή Ἐταιρεία Πρακτικῆς Θεολογίας (Société Internationale de Théologie Pratique: S.I.T.P.), μᾶς ἔδωσε τὸ ἀναγγελθὲν προσεχές συμπόσιό της στήν πόλη τοῦ Québec (Καναδάς) ἀπὸ 18 ἕως 22 Αὐγούστου τοῦ 2004. Θέμα τοῦ συμποσίου, «Ἡ Βίβλος: τρόποι χρήσεως. Οἱ βιβλικές πρακτικές καί οἱ θεολογικές τους καταβολές». Τὸ προηγούμενο συμπόσιο τῆς Ἐταιρείας ἦταν ἀφιερωμένο στή «Χριστιανικὴ παράδοση καί καλλιτεχνικὴ δημιουργικότητα» καί ἔγινε στή Ρώμη τὸν Μάιο τοῦ 2000 (βλ. «Ἐφημέριος», Μάρτιος 2001, σ. 21-23).

Ποῦ σκοπεύει, ὅμως, ἡ διεθνὴς αὐτὴ συνάντηση καί σέ ποιές παραμέτρους θὰ κινηθεῖ; Ὅπως εἶναι γνωστὸ σέ ὅλες τὶς χριστιανικὲς ὁμολογίες παρατηροῦμε πρακτικὲς ἐπικεντρωμένες στήν Ἁγία Γραφή. Αὐτὲς οἱ πρακτικὲς εἶναι πολυάριθμες καί ποικίλλουν. Κινητοποιοῦν πολλὰ πρόσωπα στὰ ἐκκλησιαστικὰ περιβάλλοντα καί ἀκόμα στὸν περιβάλλοντα πολιτισμὸ ὑπὸ τὴν εὐρεία του ἔννοια. Τὸ προσεχές συμπόσιο τῆς Δ.Ε.Π.Θ. θὰ ἀφιερωθεῖ στήν περιγραφή καί τὴν ἀνάλυση αὐτοῦ τοῦ τόσο σπουδαίου πεδίου πρακτικῆς λαμβάνοντας ὑπόψη τοὺς ἐξῆς τρεῖς στόχους:

- 1) Νὰ περιγράψει τὴν ποικιλία τῶν πρακτικῶν ποὺ χρησιμοποιοῦνται γιά τὴν παρουσίαση τῆς Ἁγίας Γραφῆς σήμερα.
- 2) Νὰ ἀναγνωρίσει τὶς συνέπειες αὐτῶν τῶν πρακτικῶν καί τὶς θεολογικὲς καταβολές ποὺ συνεπάγονται.
- 3) Νὰ ἐντοπίσει τὶς ὑπάρχουσες πρακτικὲς καί νὰ τὶς συσχετίσει μεταξύ τους.

Οἱ δύο πρῶτοι στόχοι ἐξυπηρετοῦν τὸ σχέδιο τῆς διασκέψεως νὰ συνειδητοποιήσῃ τὴν εὐρύτητα τῶν χρησιμοποιουμένων πρακτικῶν

ἀποφεύγοντας ὅμως νὰ περιορισθεῖ στήν ἀπλή περιγραφή τους. Ἔτσι, οἱ διαλέξεις καί τὰ ἐργαστήρια θὰ πρέπει νὰ λάβουν ὑπ' ὄψη τους τὴ θεωρητικὴ διάσταση καί τὴν κριτικὴ ἀπόσταση ποὺ ἀπαιτεῖ κάθε θεολογικὴ ἐργασία. Ἐνδεικτικὰ κάποια ἐρωτήματα ποὺ τίθενται εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

- Ποιὺς τρόπους χρησιμοποίησεως τῆς Βίβλου ἀναγνωρίζει κάποιος στὶς ὑπάρχουσες πρακτικὲς;
- Ποιὲς μέθοδοι χρησιμοποιοῦνται γιά νὰ ἀναγνώσει ἢ νὰ ὑποδείξει κάποιος τὴν ἀνάγνωση τῆς Ἁγίας Γραφῆς, νὰ σχολιάσει, νὰ ἱερουργήσει τὸ Εὐαγγέλιον, νὰ τὸ κηρύξει, νὰ τὸ εἰκονογραφήσει;
- Ποιὲς ἄραγε θεολογίες τῆς ἀποκάλυψης καί τοῦ Λόγου τίθενται σέ ἐφαρμογή;
- Ποιὲς ἀντιλήψεις ποὺ ἀφοροῦν στήν ἀνάγνωση, τὴ γραφή καί τὴν ἐπικοινωνία ἐμπλέκονται σ' αὐτὴ τὴ διαδικασία; Μποροῦν νὰ παρατηρηθοῦν ἢ νὰ μετρηθοῦν τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν τῶν πρακτικῶν τόσο στοὺς ἀποδέκτες ὅσο καί στοὺς ἀποστολεῖς τους;
- Αὐτὲς οἱ πρακτικὲς στήν οἰκοδόμηση ποιῶν τύπων πιστῶν καί ποιῶν προτύπων Ἐκκλησίας συμβάλλουν τελικὰ;

Ὁ τρίτος στόχος ἐπιδιώκει νὰ συσχετίσει τὶς μεταξύ τους σχέσεις τῶν βιβλικῶν πρακτικῶν γιά νὰ ἐπιτευχθεῖ, ὅμως, κάτι τέτοιο εἶναι ἀπαραίτητο νὰ χρησιμοποιηθεῖ ἕνας κοινὸς τόπος ἀναφορᾶς, μίᾳ κοινῆ συνισταμένη. Οἱ διοργανωτὲς τοῦ συμποσίου προτείνουν ἕνα σχῆμα ποὺ θὰ διευκολύνει τὶς συζητήσεις καί τὴ διαπραγματεύση τοῦ θέματος καί θὰ λειτουργήσει ὡς πόλος ἔλξης καί ἐνσωμάτωσης τῶν ἀπόψεων κατὰ τὶς ἐργασίες τοῦ συμποσίου. Αὐτὸ τὸ σχῆμα ἐπιτρέπει στὶς ἀνακοινώσεις νὰ κινηθοῦν σε σχέση μὲ δύο

παραμέτρους. Νὰ ἐξετάσουν τὶς χρησιμοποιούμενες πρακτικὲς ὡς πρὸς δύο ἄξονες.

Στὸν *πρῶτο*, θὰ ἐπικρατεῖ ἡ αὐστηρότητα τῶν κανόνων καὶ τῶν μεθόδων ἀπὸ τῆ μιά καὶ ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἄνετη διαχείριση τοῦ ὑλικοῦ χωρὶς ὑπαγωγή σὲ ἄτεγκτους κανόνες πού νὰ δεσμεύουν ἀπὸ τὴν ἄλλη. Στὸν *δεύτερο* ἄξονα θὰ ὑπάρχει ἡ ἔνταση ἀνάμεσα σὲ θεσμοθετημένες πρακτικὲς (γνωστὲς καὶ ἤδη ὀργανωμένες ἐκ μέρους τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοίκησης) καὶ σὲ πρακτικὲς ὑπὸ ἀνάδυση (πειραματικὲς πρακτικὲς). Ὅπωςδήποτε οἱ *ἐντάσεις* πού προκύπτουν ἀπὸ τοὺς διαφορετικοὺς τρόπους διαχείρισης καὶ χρήσης τῆς Βίβλου πού ὑπαγορεύονται ἀπὸ τὶς συμπεριφορὲς τὶς ἐγγεγραμμένες στοὺς πόλους τῶν δύο ἄξόνων πού ἀναφέραμε (αὐστηρότητα - ἄνεση, πρακτικὲς θεσμοθετημένες - ὑπὸ ἀνάδυση) μποροῦν νὰ βροῦν τὴ λύση τους σὲ μία διαλεκτικὴ τοῦ παλιοῦ καὶ τοῦ καινούριου, τοῦ καθιερωμένου καὶ τοῦ πειραματικοῦ. Οἱ ὑπὸ ἀνάδυση πρακτικὲς δὲ σημαίνει ὅτι στεροῦνται αὐστηρότητος ἢ οἱ καθιερωμένες ἀπὸ τὴν παράδοση πρακτικὲς πάσχουν ἀπὸ ἔλλειψη ἀξιοπιστίας. Οὔτε πάλι μιά ἄνετη διαχείριση τοῦ βιβλικοῦ ὑλικοῦ προδίδει πάντα ἔλλειψη πιστότητος στὰ κείμενα. Σημασία ἔχει ἡ *πρόθεση* αὐτῶν πού καλοῦνται νὰ χρησιμοποιήσουν παλαιότερες ἢ νεώτερες πρακτικὲς.

Προβληματισμοὶ

Τὶ ἐπιδιώκουν μὲ τὴ διαφορετικότητα προσφορᾶς γνωστῶν ἤδη κειμένων σὲ ὅλους; Τὸ μέσο ἢ τὰ μέσα πού χρησιμοποιοῦν γιὰ τὴν προβολὴ τοῦ μηνύματος ἀποκαλύπτει ἢ ἀποκρύπτει τὰ μηνύματα πού ἐνυπάρχουν; Σὲ μιά ἐποχὴ χαρακτηριζόμενη ἀπὸ τὴν ἀνάγκη ἐπικοινωνίας ἢ Ἐκκλησία προβληματίζεται ὡς πρὸς τὴν ἀποτελεσματικότητα τοῦ τρόπου μεταδόσεως τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος καὶ τοῦ συνόλου μηνύματος πού «*ἐκπέμπεται ἀπὸ τὰ κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς*». Μὲ ποιούς τρόπους θὰ φθάσει καλύτερα αὐτὸ τὸ μήνυμα στοὺς ἀποδέκτες καὶ μάλιστα στὸν οἰκουμενικὸ ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς μας, ἐποχῆς παγκοσμιοποιήσεως καὶ παγκοσμιοτήτας; Θὰ

χρησιμοποιήσουμε τὴν Ἁγία Γραφή ὡς ἓνα ἐπὶ πλέον καταναλωτικὸ ἀγαθὸ καὶ τὸ Ἰνστιτούτο Καταναλωτῶν θὰ μᾶς προφυλάξει ἀπὸ τὴν ἔκπτωση στὴν ποιότητα καὶ τὶς καταχρήσεις;

Αὐτὲς οἱ σκέψεις μᾶς συνέχουν, ὅταν μιλάμε γιὰ πρακτικὲς χρήσεως τῆς Βίβλου στὴ σύγχρονη Ἐκκλησία. Τὸ ζήτημα εἶναι στοὺς διαφορετικοὺς τρόπους «*ἀναγνώσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς νὰ ὑπονοεῖται ἐκεῖνο τὸ ἐρώτημα τοῦ ἀποστόλου Φιλίππου πρὸς τὸν εὐνοῦχο ἀξιωματικὸ τῆς βασιλίσσας τῶν Αἰθιοπῶν Κανδάκη* “*ἄρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις;*”» (Πράξεις ἡ', 30).

Τὶ καὶ ἂν καταλαβαίνει αὐτὰ πού διαβάζεις... Γιὰ τὴν Ἁγία Γραφή ἰσχύει αὐτὸ πού ὁ Ἄϊνσταϊν διατύπωνε γιὰ τὸν κόσμον μας: «*Τὸ πιὸ ἀκατανόητο πρᾶγμα σ' αὐτὸν τὸν κόσμον εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι εἶναι... κατανοητὸς*». Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα τί κάνεις στὴ συνέχεια; Πάνω σ' αὐτὸ εἶναι ἐνδεικτικὸ τὸ κεφάλαιο 85, *Περὶ Νόμου Πνευματικοῦ* τοῦ ὁσίου Μάρκου τοῦ Ἀσκητοῦ: «*Τῆς θείας Γραφῆς τὰ ρήματα διὰ πράξεων ἀναγίνωσκε καὶ μὴ πλατυλόγε ἐπὶ ψιλοῖς νοήμασι φυσιούμενος*» (Φιλοκαλία, τ. Α', σ. 101).

Ἡ ὀρθόδοξη συμμετοχὴ

Βασιζόμενοι, λοιπόν, σ' αὐτὴν τὴν προτροπὴν θελήσαμε ἢ συμβολὴ μας σ' αὐτὸ τὸ συμπόσιο νὰ εἶναι μιά μεταγραφή σὲ πρόγραμμα παρουσίασης (Power Point) τῶν ἕξι εἰδῶν τῆς ἀγάπης πού περιγράφονται στὸ «*εὐαγγέλιο τῆς κρίσεως*» (Ματθ. κε', 31-46), ὅπως παρουσιάζονται στὴν καθημερινὴ ζωὴ. Οἱ δραστηριότητες, οἱ ἐλλείψεις, ἡ ἀναποτελεσματικότητα καὶ ἡ ἐλπίδα τοῦ σύγχρονου κόσμου προσανατολίζονται τελικὰ στὴ λατρευτικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου κάθε ἀνθρώπινη ἐνέργεια γίνεται δοξολογία καὶ κάθε ἔλλειψη γίνεται ἱκεσία. Ἡ παρουσίαση ἀπευθύνεται σὲ νέους καὶ ἔχει σκοπὸ νὰ πληροφορήσει μὲ οἰκεῖο σὲ αὐτοὺς τρόπο γιὰ τὸ περιεχόμενο καὶ τὶς προεκτάσεις τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος ἀλλὰ καὶ νὰ προκαλέσει συζήτηση γιὰ τὴν ἀγάπη καὶ τὴ λατρευτικὴ ζωὴ.

